

ONDERZOEK VISMIGRATIE IN LIMBURG

Deze zalm op weg naar de paaigronden werd in de vangkooi van de ECI centrale bij Roermond aangetroffen.

Limburg kent door de hoogteverschillen nauwelijks stilstaande wateren. Het stromende water is van groot belang voor vissoorten die over grotere afstanden tussen verschillende leefgebieden migreren. Energiemaatschappijen willen de stroming aanwenden voor het opwekken van elektriciteit in waterkrachtcentrales. Om deze twee tegengestelde belangen goed tegen elkaar af te wegen en eventueel samen te laten gaan, is onderzoek naar vismigratie essentieel.

TEKST THIJS BELGERS

Waterkrachtcentrales en vismigratie gaan niet goed samen zonder dat een aantal voorwaarden wordt ingevuld. Zoals het aanleggen van vispassages in beide richtingen om de centrale heen. Anders worden vissen simpelweg in stukken gehakseld door de met hoge snelheid ronddraaiende turbinebladen. Bij de ECI waterkrachtcentrale in de Roer te Roermond zijn, mede door voortdurende druk vanuit de Visserij Beheer Commissie Roerdal, door het waterschap Roer en Overmaas alle voorwaarden ingevuld. Een Europese Life subsidie en veel eigen kapitaal hebben ervoor gezorgd dat door het water-

schap voor een bedrag van ruim vijf miljoen euro de oude vistrap tussen de Roer en de Hambeek werd gerestaureerd. Verder is de turbine-ingang volledig afgesloten door een fijnrooster met een spijlafstand van 1 cm en dus niet passeerbaar voor stroomafwaarts zwemmende vissen. Om dit toch mogelijk te maken is een bypass gerealiseerd voor

zijn in alle bypasses vangmogelijkheden aangelegd. Een vangkooi in de vistrap, een smoltval in de oppervlakkige bypass en een aalfuik achter de bodemdoorlaat. Voor de uitvoering van dit onderzoek, dat startte na de aanleg van de vispassages, is een bijzonder samenwerkingsverband ontstaan tussen medewerkers van het waterschap, de beheerder van de centrale en een groep van veertien vrijwilligers uit sportvisserij- en natuurorganisaties. Vanaf augustus 2008 worden dagelijks alle vangmiddelen gemonitord door de vrijwilligers. Alleen vorst en hoge waterstanden kunnen dit verhinderen. Reeds in het eerste onderzoeksjaar is al duidelijk aangetoond dat het totale systeem uitstekend functioneert.

NIEUWE INZICHTEN

In de jaren 2009 tot en met 2011 zijn ruim 35.000 vissen gevangen, verdeeld over 40 soorten. Al deze vissen worden gedetermineerd, gemeten en weer teruggezet. Hierdoor is een grote hoeveelheid kennis verzameld over trekijden van de verschillende vissoorten. Relaties tussen afvoer van de rivier en de temperatuur van het water zijn in kaart gebracht. Al met al is zeer veel

oppervlakkig zwemmende vissen en een diepe bypass aangelegd voor vissen die over de bodem stroomafwaarts willen migreren. Tevens is een vispassage gebouwd voor de stroomopwaartse migratie.

BIJZONDERE SAMENWERKING

Om te onderzoeken of al deze investeringen ook het gewenste resultaat opleveren,

Vrijwilligers monitoren vanaf 2008 dagelijks alle vangmiddelen bij de vistrap.

kennis opgedaan die elders kan worden gebruikt voor beheer van de visstand. Het meest duidelijke voorbeeld hiervan zijn de ontdekkingen omtrent de trek van de schieraal. Die is voornamelijk afhankelijk van de afvoer en deze trek naar zee vindt niet alleen plaats in het najaar, maar ook in het begin van de winter, het voorjaar en de zomer. Dit is van groot belang voor het opleggen van beschermende maatregelen aan waterkrachtcentrales zonder visbescherming. De schadepercentages door waterkrachtcentrales aan paling die eind vorige eeuw zijn onderzocht, kunnen nu bijvoorbeeld de prullenbak in. Bij de ECI monitoring is aangetoond dat de gemiddelde lengte van schieraal sinds de beschermende maatregelen met 20 cm is toegenomen, waardoor de huidige schade nu veel groter zal zijn. Recente transponderonderzoeken bevestigen dit.

ZALM EN ZEEFOREL

De monitoring van de vispassages biedt ook de mogelijkheid om onderzoek te doen naar de resultaten van het herintroductieproject van zalm in het stroomgebied van de Maas

en Roer. Sinds 1996 worden in de bovenloop van de Roer in de Duitse Eifel jonge zalmen uitgezet. Op weg naar zee passeert het grootste gedeelte van deze zalmpjes als zalm-smolt de ECI centrale, waar een groot deel ervan in de smoltval en aalfuik wordt gevangen. In de vangkooi boven in de vistrap worden de volwassen zalmen gevangen die van zee terugkeren om de Roer op te trekken naar hun paaigebieden in de Duitse Eifel. Dit onderzoek wordt uitgevoerd samen met Duitse collega-vrijwilligers, waardoor het geheel ook nog een internationaal karakter heeft gekregen. Sinds 2002 doet de VBC Roerdal al onderzoek naar terugkerende zalmen. Tot en met 2011 zijn veertig volwassen zalmen gevangen bij de ECI waterkrachtcentrale.

De vrijwilligersploeg die de taak van monitoring op zich heeft genomen.

Een geweldige opsteker is de vangst van drie afgepaaide zeeforellen in het vroege voorjaar van 2011 en van twee afgepaaide zalmen in de winter van 2011-2012.

BREED INZETBAAR

Vermeldenswaardig zijn ook de vangsten van zeeprik, rivierprik en diverse exoten zoals Siberische steur, Donaubrasem en marmergrondel. Naast hun hobby sportvissen of natuuronderzoek, is de monitoring bij de

ECI waterkrachtcentrale als vrijwilliger zó interessant dat ook bij visstandonderzoeken in andere beken door het waterschap Roer en Overmaas nooit een vergeefs beroep om ondersteuning wordt gedaan op de vrijwilligers van de ECI monitoring. De resultaten van de ECI monitoring zijn vastgelegd in jaarrapporten, die kunnen worden gedownload van de site van het waterschap Roer en Overmaas: www.overmaas.nl (zoekwoorden: vismigratie, Roer).

MAAS MIDDEN-LIMBURG WEER IN DE VISPAS OPGENOMEN

Na drie jaar afwezigheid is het stuk Maas tussen Roermond en Belfeld/Baarlo vanaf medio april van dit jaar weer opgenomen in de Landelijke & Federatieve Lijst van Viswateren. Voordat VISpashouders in dit deel van de Maas gaan vissen, dienen ze wel de digitale Aanvullingslijst 2012 uit te printen en mee te nemen.

Het gaat om het deel van de Maas vanaf Hoeve Wijnaerdenhof (kmp. 88) tot aan de Schelkensbeek te Reuver. Dit is over de volle breedte, inclusief de afgedamde oude Maasarm te Rijkkel-Beesel. Aansluitend is vanaf de kleine Jachthaven ten noorden van Kessel tot aan het veer te Baarlo de linkeroever (de westelijke helft) opgenomen. Dit

deel van de Maas is drie jaar lang niet opgenomen geweest in de lijst met viswateren, omdat de visrechten hoofdzakelijk bij de beroepsvisser uit Kessel liggen.

APARTE VERGUNNING

Al die tijd kon Sportvisserij Limburg geen overeenstemming bereiken met de beroepsvisser om de VISpashouders toestemming te verlenen

in dit deel van de Maas te mogen vissen. In die periode was het daarom noodzakelijk een afzonderlijke vergunning aan te schaffen om hier te mogen vissen. Dat was met name voor de leden van de hengelsportverenigingen uit Buggenum, Heythuysen, Neer, Kessel, Baarlo, Reuver en Beesel een lastig (financieel) obstakel om in hun eigen dorp in de Maas te kunnen vissen.

UITPRINTEN DIGITALE AANVULLINGSLIJST

Nu er weer overeenstemming is bereikt tussen Sportvisserij Limburg en de beroepsvisser,

mogen VISpashouders weer in dit deel van de Maas vissen. Dit stuk water staat echter niet in de Aanvullingslijst die iedere VISpashouder voor het jaar 2012 heeft ontvangen. Print voordat je hier gaat vissen dus eerst de digitale Aanvullingslijst 2012 uit en neem deze mee naar de waterkant. Deze vind je op www.sportvisserij-nederland.nl. De voorwaarden waaronder mag worden gevist, zijn dezelfde als drie jaar geleden. Dit betekent dat roofvissen direct in hetzelfde water moeten worden teruggezet en het vissen vanuit een boot verboden is.